

Onderwerp: Bestuurlijke informatiebrief over stand van zaken op basis van de terugkoppeling in het Bestuurlijk Intermezzo van 4 maart 2020.

Datum: 9 maart 2020

Inleiding

Het Rijk heeft alle dertig regio's, waaronder Arnhem Nijmegen, gevraagd om een Regionale Energie Strategie (RES) op te stellen. De regio's moeten er samen voor zorgen dat het CO₂-reductiedoel uit het Klimaatakkoord haalbaar wordt.

De RES is een instrument om gezamenlijk te komen tot keuzes voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie-infrastructuur. De RES is ook een manier om de samenwerking tussen alle regionale partijen (overheden en maatschappelijke organisaties) te organiseren in voorbereiding op concrete projecten die voortkomen uit de RES. Tot slot is de RES een product waarin staat beschreven welke strategie de RES-regio hanteert om lokale/regionale energiedoelstellingen te bepalen en te behalen. De RES heeft als horizon 2030 met een doorkijk naar 2050.

De aanpak RES Arnhem Nijmegen

Om te komen tot een RES is een werkorganisatie opgezet die in opdracht van het PFO-Duurzaamheid het proces uitvoert om te komen tot een RES. Zij doet dit via vier sporen: Ruimte, Warmte, Bestuurlijke Besluitvorming en Communicatie (BBC), Data&Informatiemanagement (DIM). De sporen Ruimte en Warmte organiseren ateliers en Stakeholder Intermezzo's waar de stakeholders hun inbreng leveren en keuzes worden gemaakt. Het spoor BBC organiseert de bestuurlijke processen (regiegroep, Bestuurlijke Intermezzo's, raadsinformatiebijeenkomsten, RES-onderwerpen in het PFO-Duurzaamheid) en de communicatie. Het spoor DIM faciliteert de andere sporen.

Waar staan we nu (1) : Spoor BBC

Startnotitie RES Regio Arnhem Nijmegen

Eind januari 2020 hebben de laatste raden van onze regio de Startnotitie vastgesteld. Het DB van Waterschap Rivierenland behandelt deze eind maart.

Betrokken partijen hebben zich hiermee geconformeerd aan het plan van aanpak en daarbij gehanteerde uitgangspunten om te komen tot een RES. Deze wordt beschreven in het concept Bod, welke 1 juni 2020 bij het Rijk moet worden ingediend. Dit is een opdracht vanuit het Rijk waarmee de bestuurders in het PFO-Duurzaamheid hebben ingestemd. Het definitieve Bod moet 1 maart 2021 bij het Rijk liggen.

De procesaanpak: 3 'loops'

De aanpak wordt gekenmerkt door drie zogenoemde 'loops'. Ieder ruimte/warmteatelier wordt gevolgd door een Stakeholder Intermezzo, een Bestuurlijk Intermezzo, het regiegroep overleg (besluit om stukken voor te leggen aan het PFO-D), het Klimaatberaad (ambtelijk ter voorbereiding op het PFO-D) en vervolgens het PFO-Duurzaamheid waarin besluitvorming plaats vindt. Wat in een atelier ontworpen wordt, wordt via de 'loop' voorgelegd aan het PFO-Duurzaamheid. De laatste 'loop' levert het concept Bod op.

De eerste 'loop' is afgerond. Er volgen er nog twee namelijk in maart-april en in april-mei.

Stakeholders

Stakeholders zijn belangrijke partners in het RES-proces. Inmiddels hebben zich zo'n 450 stakeholders aangemeld variërend van overheidspartijen tot lokale inwonersgroepen, en van landelijk georganiseerde landbouw- en natuurorganisaties tot plaatselijke ondernemersverenigingen. De stakeholders nemen deel aan de Ruimte- en Warmteateliers en de Stakeholder Intermezzo's. In de ateliers vindt ontwerpend onderzoek plaats, de Stakeholder Intermezzo's zijn procesmatige bijeenkomsten waarin inhoudelijke keuzes gemaakt worden in het ontwerpproces. Er worden daarbij een aantal basisprincipes gehanteerd: partijen zijn gelijkwaardig, het proces is transparant en navolgbaar, we maken keuzes die voor nu goed genoeg zijn, we streven naar verbetering van de inhoud en we zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor inhoud en proces.

Voor de doelgroep jongeren is een apart proces gestart. Zij doen mee in de ateliers en geven adviezen over het betrekken van jongeren bij de RES Regio Arnhem Nijmegen.

Daarnaast wordt een inwonertafel georganiseerd met deelnemers die zich bezighouden met inwoners (denk aan GGD, LSA, energiecoöperaties, etc.) in de brede zin van het woord. Doel van deze tafel is adviezen op te halen over wat voor inwoners van belang is. De uitkomst van de enquête (zie hieronder) is de start van de tafel.

Enquête

Om inzicht te krijgen in hoe de inwoners van de Regio Arnhem Nijmegen denken over de energietransitie en duurzaamheid in het algemeen is een enquête uitgezet. De representatieve resultaten zijn medio april bekend.

Bestuurders

De Bestuurlijke Intermezzo's (BI) worden georganiseerd voor de dagelijks bestuurders van de gemeenten, waterschappen en de provincie met de portefeuilles duurzaamheid/klimaat en ruimtelijke ordening en Liander. In een BI worden bestuurders geïnformeerd over de stand van zaken en worden standpunten uitgewisseld. Er vindt geen besluitvorming plaats; dat gebeurt in het reguliere PFO-Duurzaamheid.

Er zijn tot nu toe twee BI's georganiseerd. De volgende BI's zijn op 15 april en 11 mei.

Voor de raden en hun equivalenten organiseert de RES-werkorganisatie gedurende het proces informatieavonden om de deelnemers bij te praten en vragen te beantwoorden. De eerstvolgende is op **23 april. We nodigen u van harte uit.**

Uitnodiging informatieavond op 23 april 2020 voor raadsleden, Statenleden en leden van het algemeen bestuur van de Waterschappen

Het programma ziet er als volgt uit:

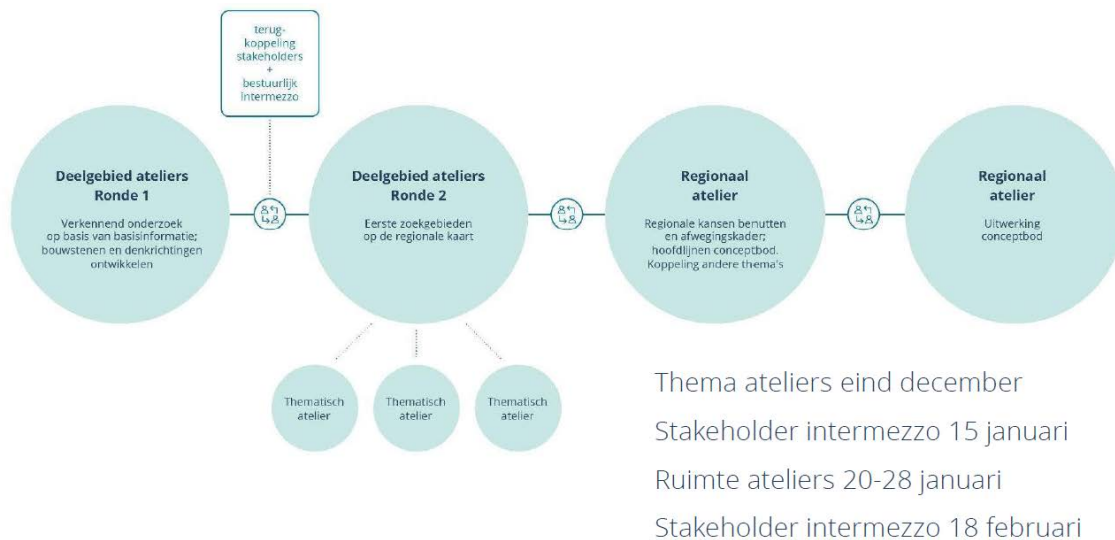
- o Van 17.00 – 18.00 uur: inloop met soep en broodjes
- o 18.00 – 20.00 uur: informatiebijeenkomst

De eerste voorstellen voor de scenario's voor de inpassing van wind- en zonne-energie worden gepresenteerd en er wordt inzicht gegeven in het warmteverdelingsvraagstuk.

Het proces komt ook aan bod. Er zal voldoende ruimte zijn voor vragen.

De locatie en het programma volgen!

Dit schema laat het proces zien van het Spoor Ruimte:

Uitkomsten Ruimte Ateliers en Stakeholder Intermezzo's

In de eerste ronde Ruimte Ateliers (ontwerpproces) zijn integrale ruimtelijke bouwstenen ontwikkeld. Met de beschikbare bouwstenen zijn ruimtelijke scenario's ontwikkeld volgens drie denkrichtingen 'verspreid en geïntegreerd', 'luw en dynamisch' en 'onderscheidende landschappen'.

- 'Verspreid en geïntegreerd' staat voor lokale integratie van energieprojecten binnen kleinschalige landschappen, verspreid over de hele regio. Overal gebeurt dus iets.
  - 'Luw en dynamisch' is een concentratiemodel waarin bepaalde landschappen die altijd aan grootschalige veranderingen onderhevig zijn geweest ingezet worden voor grootschalige opwekking. Landschappen die een geleidelijke ontwikkeling hebben doorgemaakt, worden min of meer ontzien.
  - 'Onderscheidende landschappen' gaat nog een stapje verder en probeert de verschillende landschappen zoals de kommen, de oeverwallen en de stuwwallen, te versterken.
- Elke denkrichting heeft een minimale (minder opwek) en een maximale (meer opwek) variant waardoor er zes scenario's ontstaan met voor- en nadelen en verschillende opbrengsten (TWH). De 'belasting' in de verschillende gebieden verschilt per scenario.

Afwegingskader

Om de verschillende scenario's goed af te kunnen wegen is in de Startnotitie een afwegingskader opgenomen:

- bijdrage aan de energietransitie
- ruimtelijke kwaliteit,
- maatschappelijke acceptatie,
- kostenefficiëntie.

De afgelopen maanden zijn twee aspecten toegevoegd, namelijk 'koppelkansen' en 'beleid'.

De volgende stap

Het was de bedoeling om in het Stakeholder Intermezzo van 18 februari een keuze te maken en te komen tot drie scenario's, die vervolgens verder worden uitgewerkt. Het bleek voor de stakeholders nog te vroeg om een eenduidige voorkeur uit te spreken. In aanloop naar het volgende Ruimte Atelier op 12 maart (start tweede 'procesloop') wordt informatie over

zacht/hard beleid (Rijks- en provinciaal beleid), gemeentelijk beleid, pijplijnprojecten en elektriciteitsnetwerk, gestapeld. We leggen het naast de zes bestaande scenario's. Dit geeft inzicht in 'kansrijke zoekgebieden' in de regio die vervolgens worden samengevat in een 7^e scenario. Dit wordt in het atelier van 12 maart verder uitgewerkt.

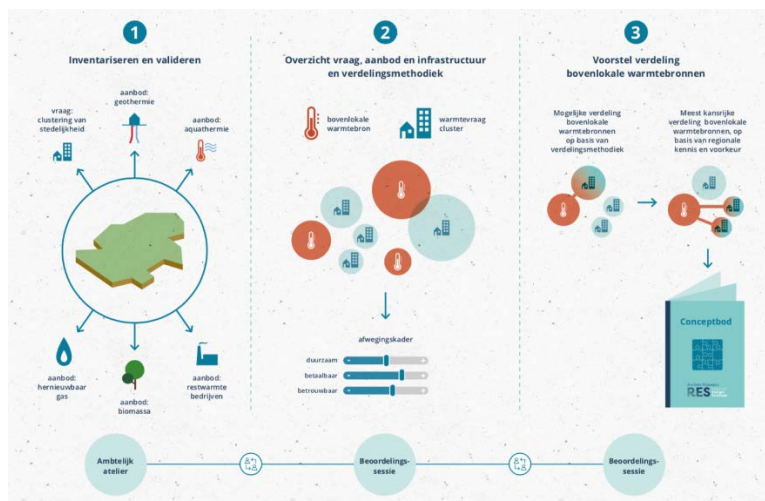
Waar staan we nu (3): Spoor Warmte

Warmte in de RES

Het deel van de RES dat over warmte gaat, heet de RSW. Die afkorting staat voor Regionale Structuur Warmte. De RSW brengt de vraag naar, het aanbod aan en de infrastructuur van warmte voor de regio Arnhem Nijmegen in kaart. Het is de bedoeling dat in de RES het gesprek op gang komt over de meest efficiënte inzet van warmte binnen de regio. Op dit schaalniveau gaat het vooral over de bovenlokale (grotere) warmtebronnen die relevant kunnen zijn voor meerdere gemeenten of voor andere warmte-afnemers.

Proces

Het schema hieronder laat het proces zien van de wijze waarop het spoor Warmte wordt vorm gegeven.

Eerste fase van informatieverzameling en validatie

In het najaar van 2019 is een warmte atlas uitgewerkt door bureau RHDHV (in de vorm van een webviewer), die inzicht geeft in de huidige en toekomstige warmtevraag binnen de regio, het warmte aanbod (restwarmte, omgevingswarmte en biomassa) en de bijbehorende warmte infrastructuur (reeds aanwezig en al gepland). Deze warmteatlas (en achterliggende dataset) is gevalideerd binnen de regio door de betrokken stakeholders. In november van 2019 vond daartoe een ambtelijke warmtesessie plaats met alle betrokken gemeenten, waterschappen, netbeheerder en provincie Gelderland. Tijdens deze bijeenkomst is ook kennis en ervaring uitgewisseld tussen gemeenten op het vlak van de warmtetransitie: wie is al aan de slag met transitievisies warmte, waar zijn al wijkwarmteplannen in ontwikkeling, etc.

Daarna in gesprek over het bovenlokale verdelingsvraagstuk

Voor het bovenlokale verdelingsvraagstuk is een allocatiemethodiek ontwikkeld, die het mogelijk maakt om de potentie van inzet van bovenlokale warmtebronnen voor grote vraagclusters binnen de regio te bepalen. Dit heeft geresulteerd in een eerste concept warmtestructuurkaart, welke besproken is in een breed warmteatelier met betrokken stakeholders (o.a. gemeenten, woningcorporaties, netbeheerders, productiebedrijven, energiecoöperaties, waterschappen, bedrijven, omgevingsdienst en provincie) begin december 2019.

Op basis van de feedback is vervolgens een tweede versie van de warmtestructuurkaart voorgelegd tijdens een tweede breed warmteatelier begin februari 2020, met dezelfde stakeholders als eerder betrokken. Daarnaast is in deze warmtesessie met stakeholders per groep een lijst opgesteld met verdiepende onderzoeksvragen en zijn gebieden op de kaart aangewezen waar stakeholders graag een quickscan op haalbaarheid zouden willen laten uitvoeren voor een specifieke warmteoplossing voor het betreffende gebied. Deze nadere vraagstukken worden opgepakt in de periode na oplevering van het concept Bod RES (doorlooptijd tot eind 2020).

Hoe verder?

Komende weken wordt gewerkt aan een aanscherping van de warmtestructuurkaart, waarbij een nadere verfijning wordt beoogd voor de omgeving Arnhem en omgeving Nijmegen. Daarnaast worden alle basisresultaten in het concept Bod, hoofdstuk Kwantiteit Warmte verwerkt.

Hoe ziet het Bod eruit?

Het (concept) Bod is een document dat bestaat uit:

- een samenvatting,
- een beschrijving van de hierna beschreven onderwerpen,
- bijlagen met kaarten en uitkomsten van de rekenmodellen.

Onderwerpen:

- Kwantiteit: aandeel in de landelijke opgave (TWH), zoekgebieden en locaties voor elektriciteit; de warmtevraag, het warmteaanbod en de regionale structuur voor warmte.
- Optimaal ruimtegebruik: beschrijving van hoe zo zuinig mogelijk wordt omgegaan met het ruimtegebruik, combineren van opgaven, vraag en aanbod bij elkaar en omgang met gebiedsspecifieke kenmerken.
- Bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak: besluitvorming, maatschappelijke betrokkenheid en participatie.
- Energiesysteemefficiëntie: energievraag en –aanbod, infrastructuur, bovenregionale afstemming.

De planning tot 1 juni

In de periode maart-april wordt een keuze gemaakt uit de scenario's. Of dit leidt tot 1 scenario of wellicht 2 of 3, is op dit moment nog niet duidelijk. Het laatste scenario(s) wordt verder uitgewerkt in het concept Bod. Hierover nemen de colleges in de eerste week van juni een besluit waarna het aan het Rijk wordt aangeboden.

Het vervolg na 1 juni

In de zomer rekent het Planbureau voor de Leefomgeving het concept Bod van alle regio's door. In september volgt een gesprek met het Rijk wat resulteert in een advies/opdracht van het Rijk om te komen tot het definitieve Bod.

Het RES-proces in onze regio stopt niet na 1 juni. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de communicatie met en participatie van hun inwoners in het RES-proces. Elke gemeente doet dat op zijn eigen wijze en op de zelfgekozen momenten. Voor zover dat nog niet gedaan is, wordt de periode juni-november 2020 het moment om de inwoners, lokale bedrijven en maatschappelijke organisaties te betrekken bij de RES. De RES-werkorganisatie zal hierin faciliteren.

De raden en hun equivalenten van de waterschappen en de provincie nemen in februari 2021 een besluit over het definitieve Bod. Dat betekent dat het in december 2020 gereed moet zijn voor besluitvorming.

Meer informatie

Voor meer informatie kunt u terecht op de website van het Nationaal Programma RES (**Fout! De hyperlinkverwijzing is ongeldig.**), de website van de RES Regio Arnhem Nijmegen (<https://www.regioan.nl/res-regionale-energiestrategie>) (vanaf eind maart volledig gevuld) en bij uw

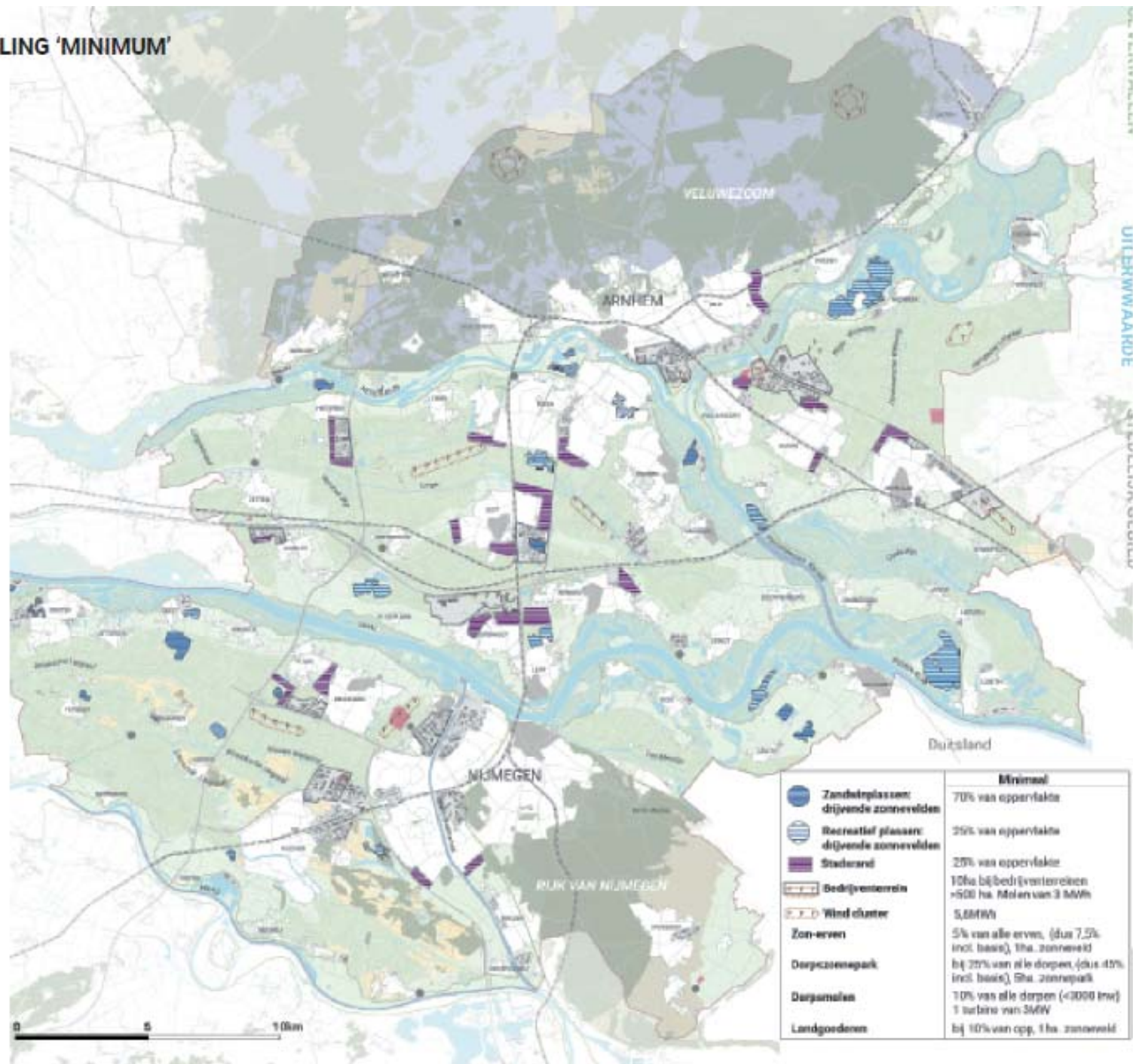
eigen organisatie. Daarnaast kunt u zich aanmelden voor de nieuwsbrieven Ruimte en Warmte via res@regioan.nl

Belangrijke data

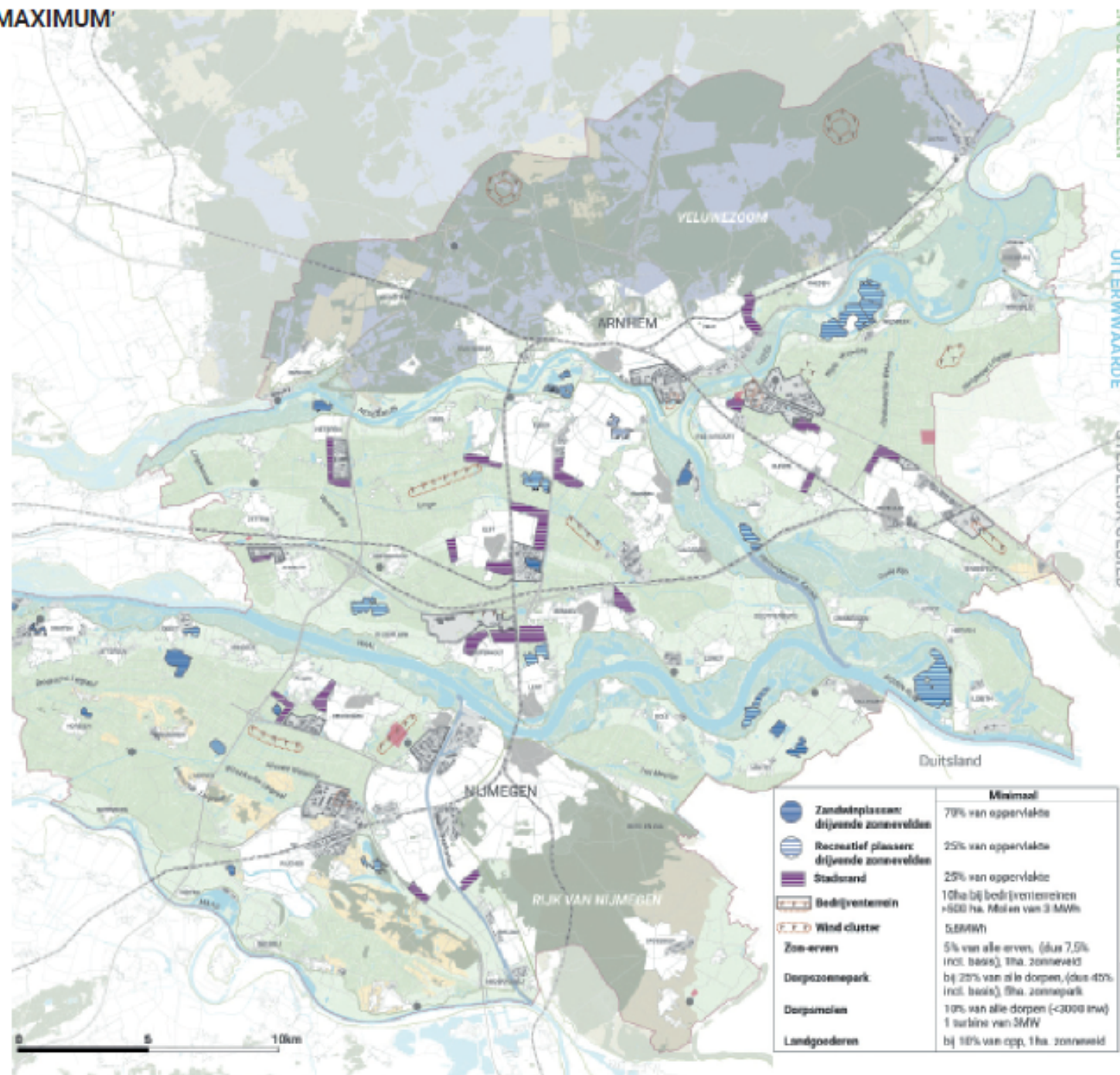
12 maart	Ruimte Atelier (13.00-16.00), Hotel Haarhuis, Stationsplein 1, Arnhem
15 april	RES Kennisplatform voor Statenleden. De Gelderse RES-regio's zullen zich presenteren. Raadsleden (via de griffie van de gemeenten) en AB's van waterschappen worden uitgenodigd.
23 april	Ruimte Atelier *info volgt)
23 april	Informatieavond voor raden, staten en AB-leden van de waterschappen over de RES Regio Arnhem Nijmegen (info volgt)

1A: VERSPREIDE ONTWIKKELING 'MINIMUM'

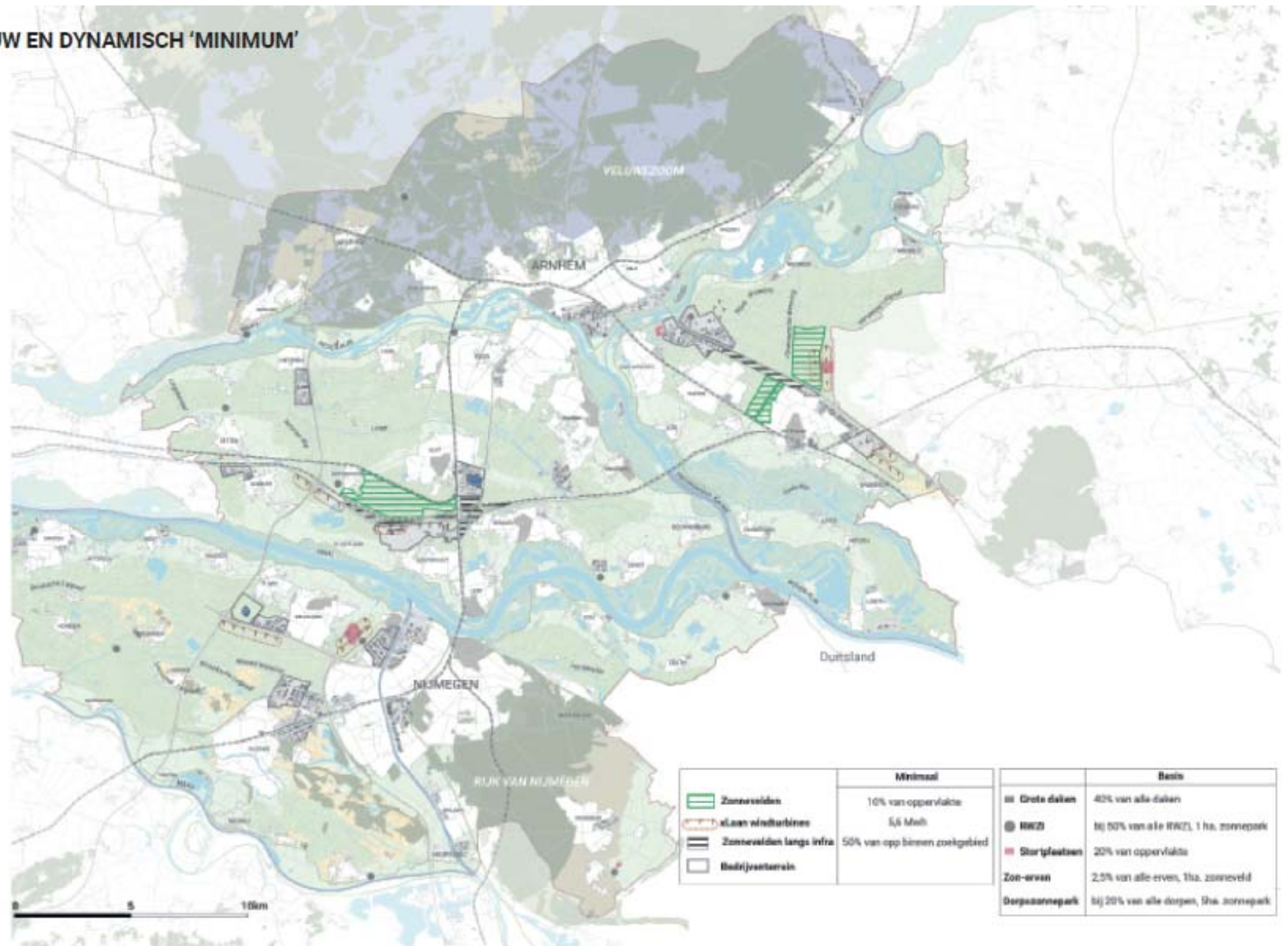

1B: VERSPREIDE ONTWIKKELING 'MAXIMUM'

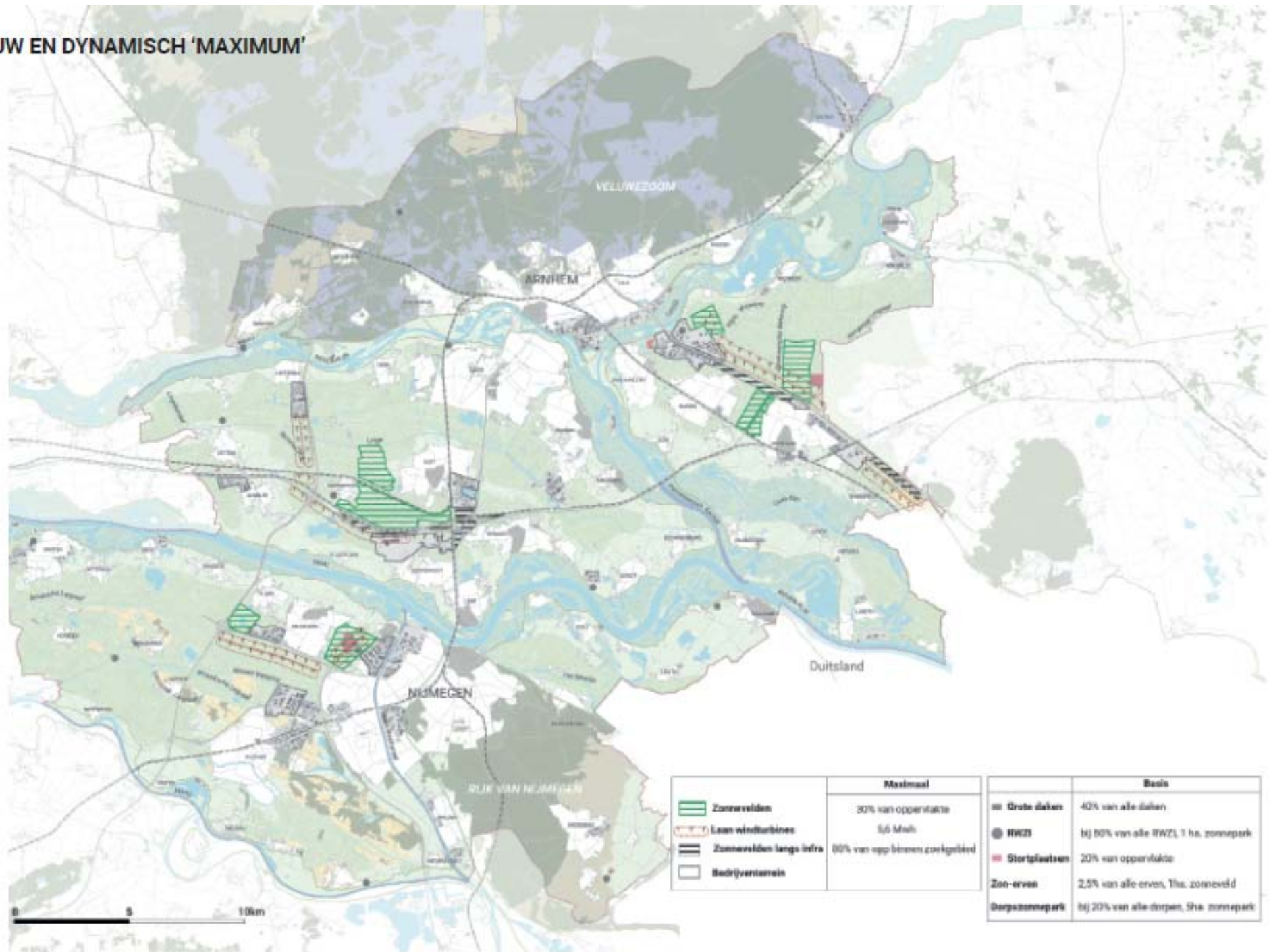

2A: LUW EN DYNAMISCH 'MINIMUM'

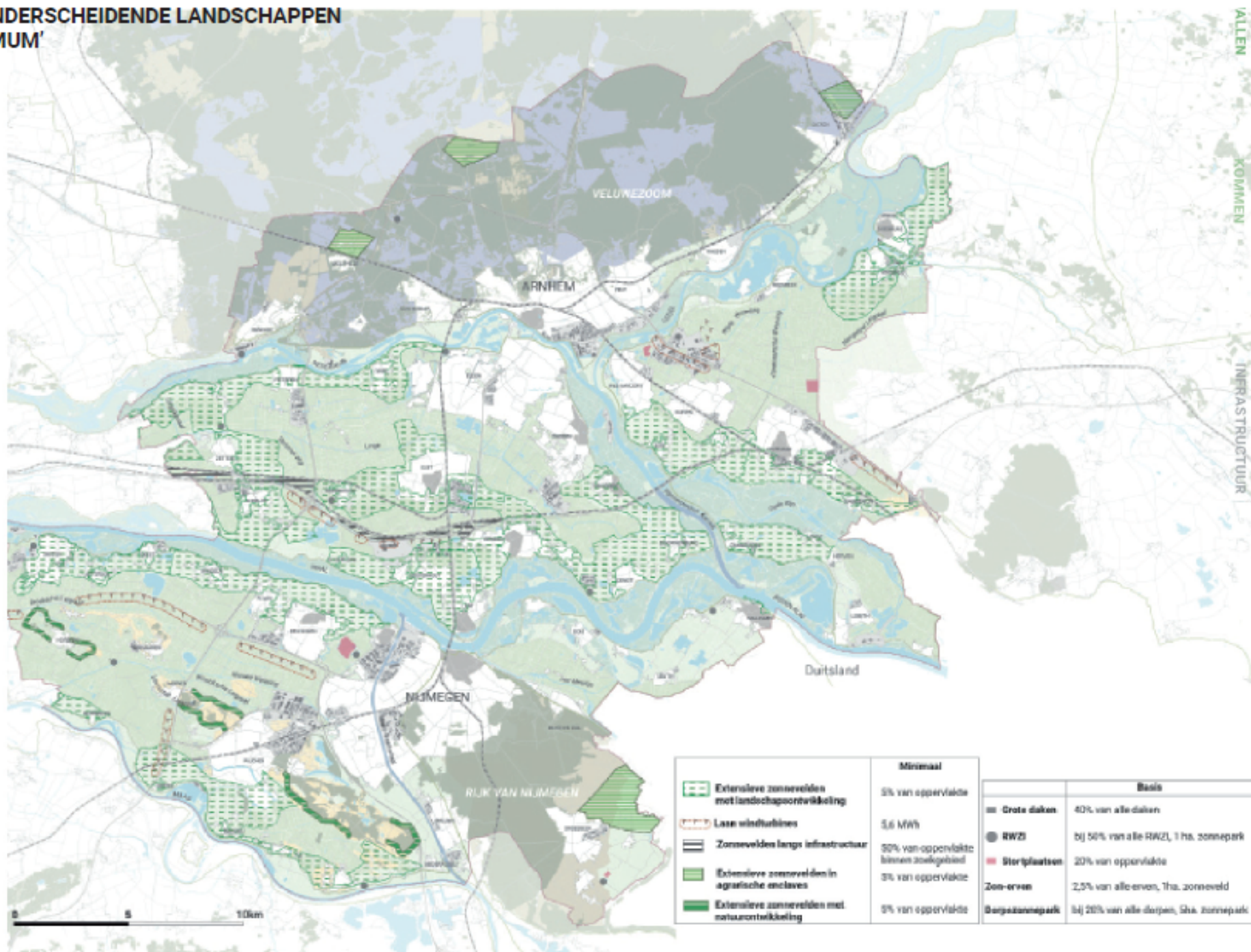

2B: LUW EN DYNAMISCH 'MAXIMUM'

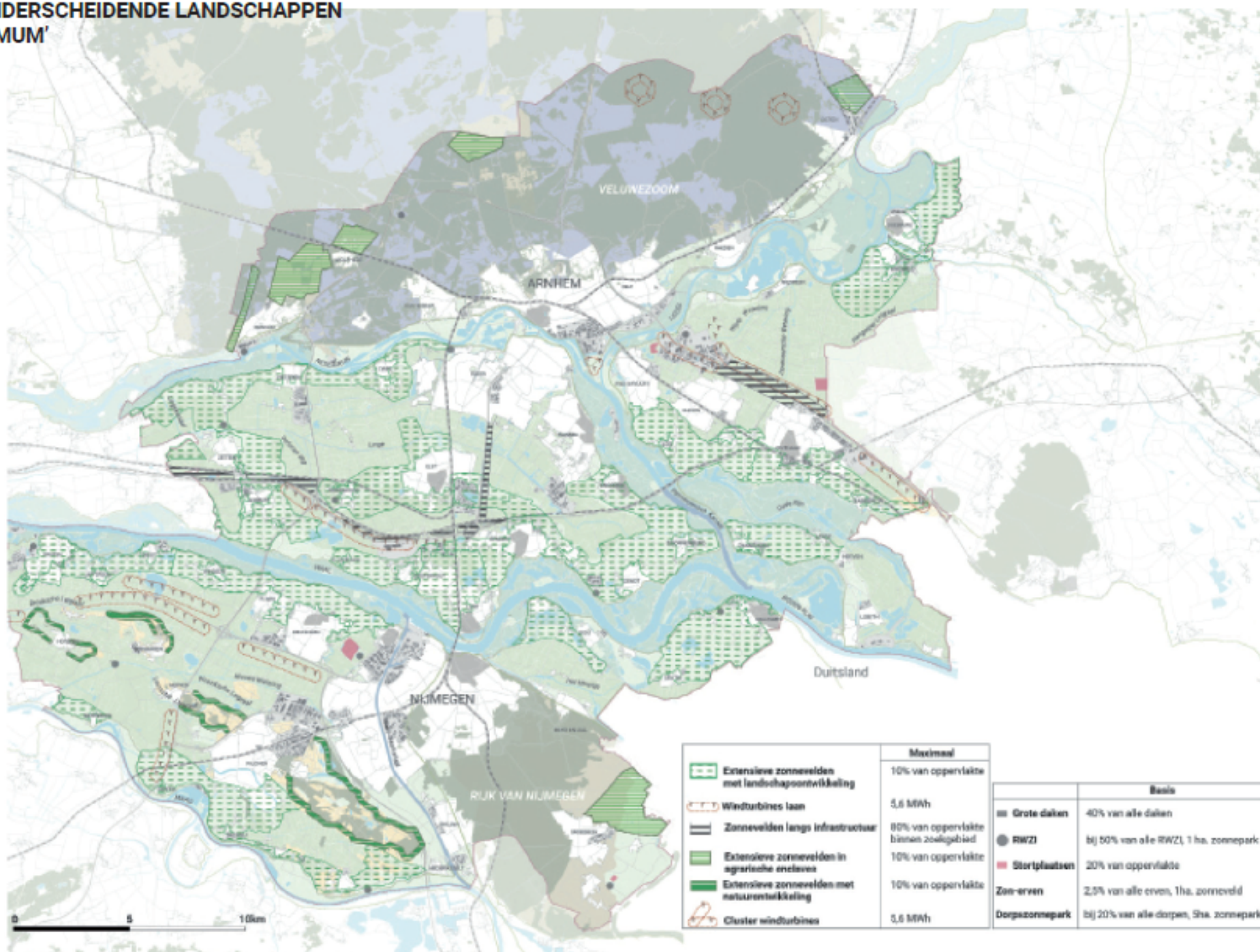

3A: ONDERSCHIEDENDE LANDSCHAPPEN 'MINIMUM'

3B: ONDERSCHIEDENDE LANDSCHAPPEN 'MAXIMUM'

2.2 ALLE ZOEKGEBIEDEN VAN DE 6 SCENARIO'S SAMENGEVOEGD

Op deze kaart zijn alle zoekgebieden uit de zes scenario's samen in één keer weergegeven met daarbij de vijf clusters van zoekgebieden die ontstaan.

Tijdens het atelier van 12 maart gaan we in gesprek over deze ontwerpstap.*

